

Statsforvalteren
i Oslo og Viken

Beitedyr og rowvilt

Samordnet informasjon for 2022

Innhold

Et enkelt oppslagsverk	5
Hvem har ansvar for hva?	6
Rovviltregioner i Oslo og Viken	7
Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdependende tiltak	11
Slik søker du om tilskudd	12
De tre mest omsøkte forebyggende tiltakene i Oslo og Viken	12
Oppsett av rovdyravvisende elektriske gjerder og kontroll	14
Hva gjør du når rovvilt tar husdyr?	16
Akutte skadeforebyggende tiltak	17
Hva er lisensfelling, skadefelling og kvotejakt?	18
Lisensfelling og kvotejakt	18
Hva er skadefelling?	19
Nødverge	20
Bruk av hund under skadefelling	21
Ny hundelov engasjerer	21
Erstatning når husdyr blir tatt av rovvilt	22
Beitedyr i Oslo og Viken	23
Beiteprioriterte områder	23
Høyere tap av beitedyr til fredet rovvilt i 2021	26
Informasjon fra Mattilsynet	28
Rovviltkontakter	30
Beitelagene	32
Kontaktinformasjon	34

Hereford på skogen.
Foto: Statsforvalteren

Et enkelt oppslagsverk

Stortinget har bestemt at både beitedyr og rovdyr skal prioriteres i Oslo og Viken. Rowiltforvaltningen skal bidra til å håndtere den todelt målsettingen i rowiltpolitikken på en god måte.

Det kan være utfordrende å holde oversikt over hvem som har ansvar for hva i rowiltforvaltningen.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har mange oppgaver knyttet til rowilt og beitenæring. I dette enkle oppslagsverket har vi samlet informasjon fra flere offentlige aktører om viktige tema innen forvaltning av rowilt. Brosjyren er i hovedsak beregnet for beitenæringen og andre med interesse for store rowilt. Bakerst finner du kontaktinformasjon til de som har ansvaret hos det offentlige.

Brosjyren oppdateres årlig og sendes til alle beitebrukere og kommuner i Viken og Oslo.

Todelt målsetting

Stortinget har vedtatt et todelt mål for rowiltforvaltningen. Det skal legges til rette for både levedyktige rowiltbestander og for ei bærekraftig beitenæring med allsidig bruk av utmarksressurser og levende lokalsamfunn. Det skal legges vekt på økt forutsigbarhet for alle som berøres av rowiltpolitikken, økt lokal aksept, reduserte tap av husdyr og tamrein og økt alminneliggjøring av rowiltforvaltningen gjennom å åpne for felling av rowilt når bestandssituasjonen tillater dette.

Les mer om rowiltforliket på regjeringen.no

SMS-varsling

Du kan bestille SMS-varsling som gir deg beskjed om viktige rowilthendelser. Dette gjør du på rowiltvarsling.fylkesmannen.no.

Beredskapstelefon for rovilt

Statsforvalteren har en felles beredskapstelefon for Oslo og Viken. Ring dette nummeret ved akutte rowilthendelser:

Mobil 971 35 265

Hvem har ansvar for hva?

Rowiltnemnda består av politikere fra fylkestingene og skal sørge for at rowiltbestanden forvaltes slik at antall dyr er så nær bestandsmålet i regionen som mulig. Rowiltnemnda skal utarbeide en regional forvaltningsplan for rowilt og har ansvar for prioritering av forebyggende og konfliktdependende virkemidler. Videre har de ansvaret for å vedta kvoter for jakt og felling når bestanden av aktuelle arter er på eller over bestandsmålet for regionen.

6

Statsforvalteren har oppgaver knyttet til forekomster og bestander av fredet rowilt. Statsforvalteren kan gi fellingstillatelse på fredet rowilt som gjør skade. Statsforvalteren behandler også søknader om forebyggende tiltak mot rowiltskader og konfliktdependende tiltak og søknader om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rowilt. Det er Statsforvalteren som administrere kvotejakt og lisensfelling. Statsforvalteren i Oslo og Viken er sekretariat for rowiltnemndene i region 2 og 4.

Statens naturoppsyn (SNO) er en avdeling i Miljødirektoratet og er miljøforvaltningens operative feltorgan. SNO har beredskap gjennom hele året for å følge opp og kvalitetssikre meldinger om rowiltobservasjoner, gjennomføre bestandsregistrering av rowilt i registrerings sesongen og for å foreta undersøkelser av husdyr eller tamrein for å avdekke skade- eller dødsårsak når fredet rowilt er mistenkt skadevolder.

Kommunen har få oppgaver knyttet til forvaltning av rowilt. Kommunen bistår husdyrnæringen med informasjon om forebyggende og konfliktdependende tiltak og utbetaler godtgjørelse for deltagelse ved skadefelling. Støtteordningen for kommuner med ulverevir er avviklet fra og med 2022.

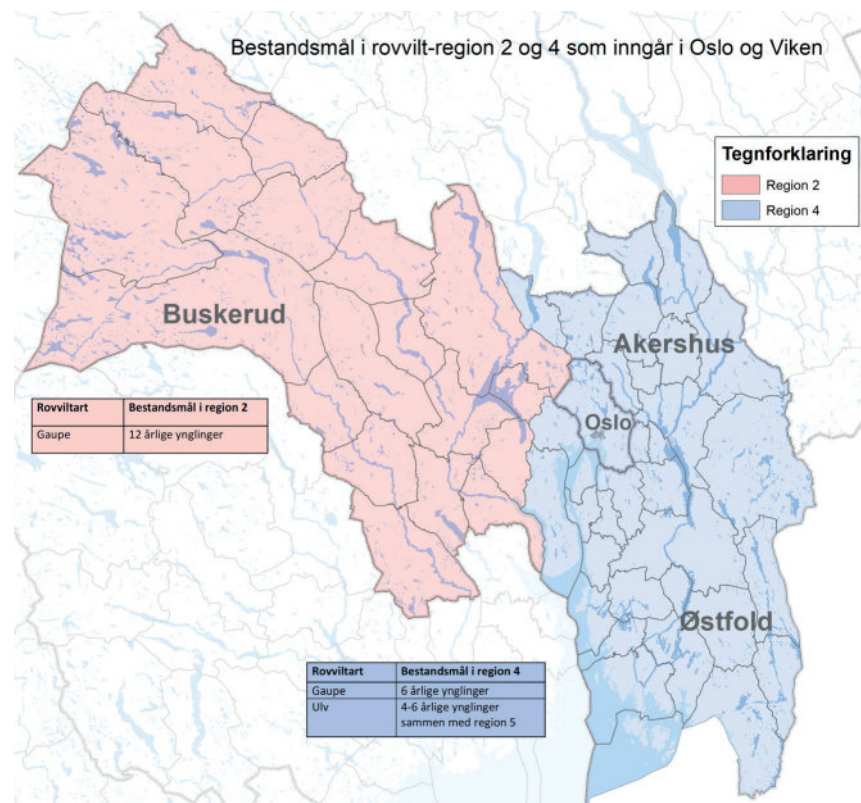
Mattilsynet har hovedansvaret for å se til at dyrevelferdsloven blir fulgt. De har oppgaver knyttet til dyrevelferd på beite og skal varsles om dyr som lider.

Husdyreier har ansvar for tilsyn med beitedyr og gjerder og skal varsle myndighetene ved rowiltangrep.

Rowiltregioner i Oslo og Viken

Oslo og Viken er delt mellom rowiltregion 2 (Buskerud, Telemark, Vestfold og Aust-Agder) og rowiltregion 4 (Oslo, Akershus og Østfold).

Kartet viser avgrensningen av rowiltregionene 2 og 4 innenfor Oslo og Viken. Bestandsmålene gjelder for hver av rowiltregionene. Ingen av regionene har bestandsmål for jerv og bjørn.

7

Nye forvaltningsplaner for rowiltregionene 2 og 4

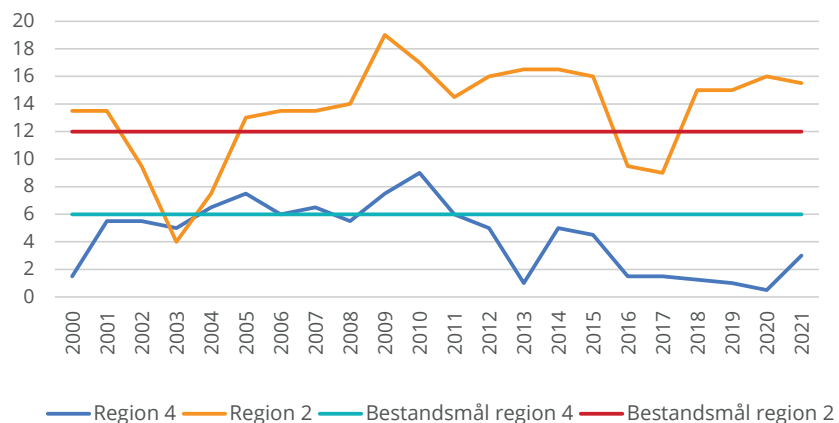
Rowiltnemndene har nå revidert hver sin forvaltningsplan. Planene bygger på de nasjonale målsettingene for de enkelte rowiltartene i regionene. Bestandsmålene kommer frem av kartet over. Planene er tilgjengelig under nettsidene til [rowiltnemndene](#).

Ulv og gaupe i rovviltregion 2 og 4

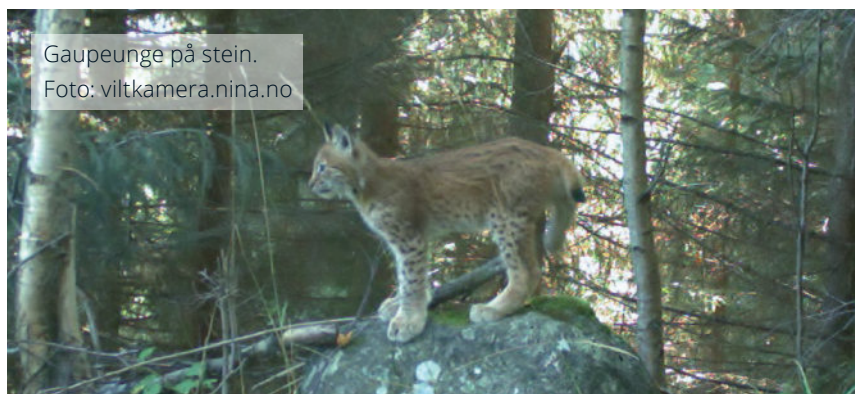
Gaupe

Den Skandinaviske gaupebestanden er estimert til 280 familiegrupper i 2021. Dette er en økning på 24 familiegrupper sammenlignet med fjoråret. I alt 67 familiegrupper er registrert i Norge og 213 er registrert i Sverige. I Norge er vi over bestandsmålet på 65 familiegrupper.

Region 4 har et bestandsmål for gaupe på seks årlige familiegrupper, mens det bare er registrert tre familiegrupper sesongen 2020/2021. Det er fortsatt usikkerhet til hvorfor bestanden av gaupe ikke tar seg opp i region 4 til tross for at den ikke har blitt jaktet på siden 2016. Region 2 har et bestandsmål på 12 årlig familiegrupper. I sesongen 2020/2021 ble det registrert 15,5 familiegrupper.

Figuren viser antall årlige familiegrupper med gaupe registrert i rovviltregion 2 og 4 i perioden 2000 til 2021.

Gaupeunge på stein.
Foto: viltkamera.nina.no

Ulv

I Norge er det fra 1. oktober 2021 til 15. mars 2022 registrert 116 - 119 ulver (både helnorske og de som ferdes på begge sider av riksgrensen). Av disse er 31 kjent avlivet i samme periode (28 stykker i Norge og to i Sverige). Antallet per i dag blir da 85 - 88 ulver hvorav 25 - 26 ulver med helnorsk tilhold.

Rowviltregion 4 har et felles bestandsmål med rovviltregion 5 på 4 - 6 årlige ynglinger. I rovviltregion 4 er det pr 15. mars 2022 registrert ynglinger i Mangen-, Setten-, Fjornshöjden- og Rømskogreviret.

I sistnevnte revir ble det gjennomført lisensfelling vinteren 2022, hvorav fem av individene ble tatt ut. Denne informasjonen er basert på foreløpige tall per 15. mars 2022, og registreringen av ulv vil foregå frem til 31. mars.

Oppdatert status kan du lese på rovdata.no/ulv.

Flyttede ulver er blitt til Setten-reviret i Aurskog-Høland og Nes

I fjorårets informasjonsbrosjyre skrev vi litt om ulveparet som ble flyttet fra Deisjø-reviret i Innlandet til Våler i Østfold i januar 2021. Hannen i reviret er en finsk-russisk innvandrer som er genetisk viktig å ta vare på for den sterkt innavlede skandinaviske ulvebestanden. Bakgrunnen for flyttingen var at Deisjø-reviret lå delvis utenfor ulvesonen, og denne genetisk verdifulle ulven risikerte å bli skutt under lisensfelling. At slike genetisk verdifulle ulver tas vare på, er en forutsetning for at både Norge og Sverige kan forvalte den felles bestanden på et lavt nivå.

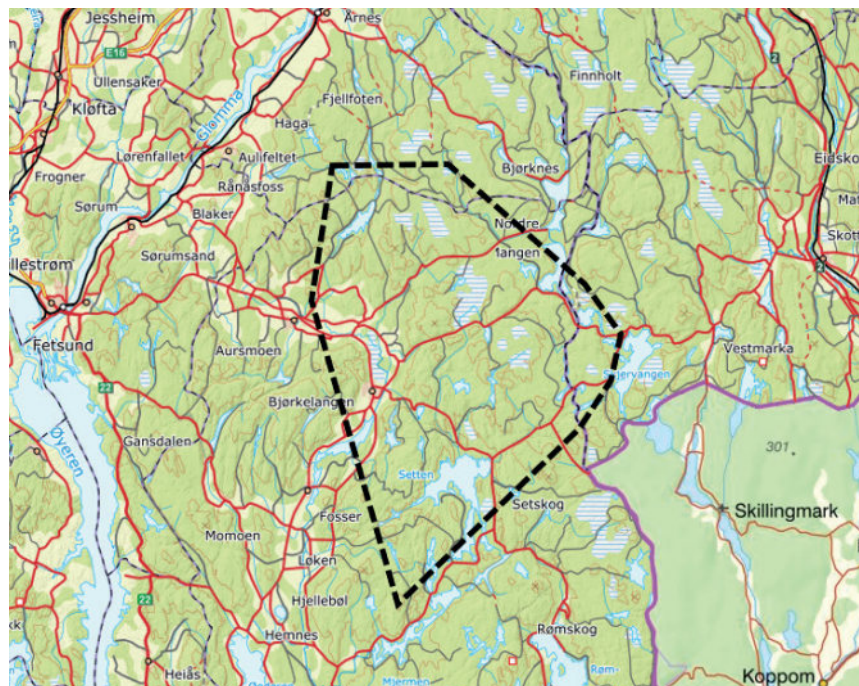
Da ulveparet ble flyttet, ble det bedøvet fra helikopter, påsatt GPS-sendere og fraktet i bil til Våler hvor det ble sluppet ut. I en periode etterpå har derfor forvaltningen kunne følge med på hvor ulvene har beveget seg.

Siden i fjor vår har de merkede ulvene slått seg til i et nytt revir og fått avkom. De første månedene etter at de ble flyttet, beveget ulvene seg over forholdsvis store områder sør i ulvesonen, i all hovedsak i Viken. Mot sommeren ble arealbruken mer konsentrert om et område ved innsjøen Setten i Aurskog-Høland kommune. Utover sommeren tydet GPS-dataene på at det kunne være født valper, og utover høsten ble det gjennom DNA-analyser bekreftet at det var født minst seks valper i reviret. Reviret kalles

nå Setten-reviret. En av valpene ble påkjørt av en bil i Eidskog i Innlandet i februar, et stykke nordøst for reviret. De øvrige valpene kjenner vi ikke statusen til nå. Siste bestandsopplysninger tyder imidlertid på at det er en ny lederhunn i reviret som er født i Boksjø-reviret på grensen mot Sverige helt sør i Østfold.

Etter at ulvene ble flyttet, var det en bekymring for skader på husdyr, også storfe, da det var registrert slike skader i reviret de ble flyttet fra. Det ble tilbudt tilskudd til forebyggende tiltak og holdt møter for å informere om situasjonen. I beitesesongen i fjor ble det registrert skader på to sauer sørøst for Bjørkelangen. På disse ble det benyttet en forholdsvis ny metode for å avdekke skadegjørere. Metoden går ut på å prøve å fange opp DNA fra spyttet fra skadegjørere på en vattpinne i ulla rundt bittskadene. En slik prøve viste i dette tilfelle at hannen i Setten-reviret var skadegjøreren. Ellers er det ikke registrert skader på storfe eller sau som kan knyttes til dette reviret.

10

Registrert reviriområde for Setten-reviret fra 1. oktober 2021 – 25. april 2022.

Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak

Det finnes flere tiltak som kan settes i verk for å forebygge skade på husdyr og tamrein og dempe andre mulige konflikter.

Det er rowiltnemnda som har ansvar for å fordele tilskuddsmidler på bakgrunn av retningslinjer og prioriteringer i regionens forvaltningsplan for store rovdyr. Statsforvalteren har ansvaret for å behandle og avgjøre søknadene. På nettsiden vår finner du [mer informasjon om ordningen](#).

11

Forebyggende tiltak er tiltak som forventes å redusere tapene av beitedyr til rovvilt. Eksempler på slike tiltak er rovdryravisende gjerde, bruk av vokterhund og elektronisk overvåking. Foretak med produksjonsdyr i landbruket kan søke om tilskudd til forebyggende tiltak.

Konfliktdempende tiltak er tiltak som har til hensikt og dempe konflikter forårsaket av rovvilt. Tiltakene skal bidra til å øke kunnskapene om rovvilt. Kommuner, organisasjoner og personer kan søke om tilskudd konfliktdempende tiltak.

De tre mest omsøkte forebyggende tiltakene i Oslo og Viken

Rovdyrawisende gjerde er et strømførende gjerde som er konstruert for holde rovdyr ut. Gjerdet er på ingen måte 100 % sikkert, men dersom det er konstruert riktig, godt vedlikeholdt og fører høy nok spenning, er det betraktelig mer avvissende mot rovdyr enn vanlig inngjerding for beitedyr. Rovdyrawisende gjerder skal settes opp etter egen [Standard - forebyggende tiltak mot rowiltskade. Oppføring og vedlikehold av rovdyrawisende elektriske gjerder](#). Statsforvalteren bruker fast tilskuddssats for oppsetting av slikt gjerde på kr 120 pr. meter på innmark og kr 140 pr. meter på utmark.

Elektronisk overvåking

Bruk av sporingsutstyr er i mindre grad et tapsforebyggende tiltak, men kan benyttes i områder med årlige lamme- eller søyetap høyere enn normaltapet for den aktuelle beitetypen og i kombinasjon med utvidet tilsyn. Høy dekning av sporingsutstyr kan bidra til å forebygge videre skade ved at skadesituasjonen oppdages raskt slik at andre tiltak som for eksempel akutt nedsanking og skadefelling kan iverksettes.

Flytting til mindre rovdyrutsatte utmarksbeiteområder

Flytting av sau som forebyggende tiltak har god tapsreduserende effekt overfor alle rowiltarter, forutsatt at sauene blir flyttet til et lite rowiltbelastet beiteområde. Tiltaket forutsetter langsiktighet med hensyn til leieavtaler og tilvenning av sauene til nytt beiteområde. Tilskuddssatsen er 95 kr/dyr.

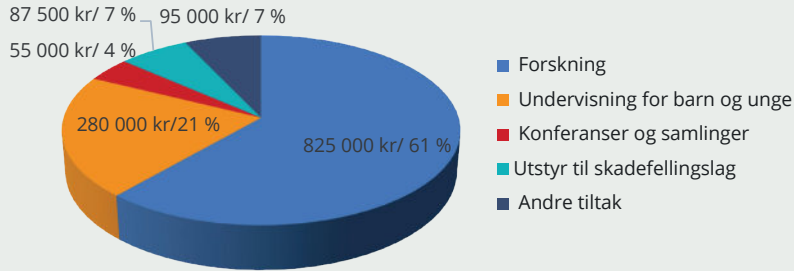
Slik søker du om tilskudd

På Miljødirektoratets søknadssenter (elektronisk søknadssenter) finner du oversikt over hvilke tiltak du kan søke på, veileder for hvordan du søker og forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rowiltskader og konfliktdempende tiltak:

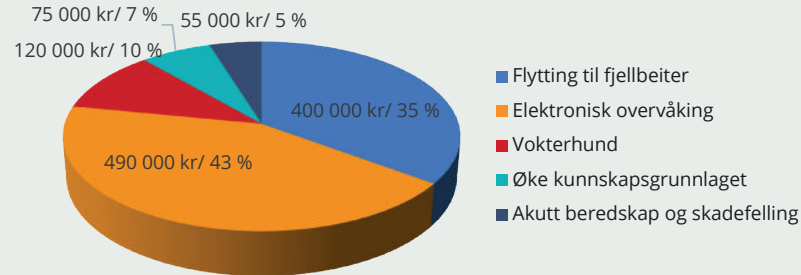
<https://soknadssenter.miljodirektoratet.no>

I Oslo og Viken er søknadsfristen 15. februar

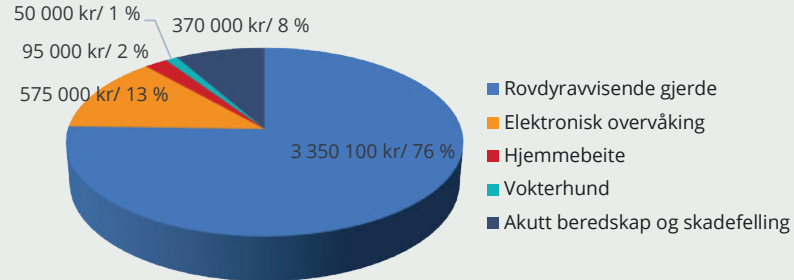
Konfliktdempende tiltak i region 2 og 4 i 2021

Forebyggende tiltak i region 2 i 2021

Forebyggende tiltak i region 4 i 2021

Oppsett av rovdyravvisende elektriske gjerder og kontroll

Rovdyravvisende gjerder er det mest omsøkte forebyggende tiltaket i rowiltregion 4. Statsforvalteren får hvert år inn flere søknader enn hva vi har mulighet til å gi tilskudd til. Det er to hovedtyper av gjerder som er godkjente som rovdyravvisende gjerder. For å få tilskudd til rovdyravvisende gjerde må en av følgende gjerdeformer settes opp:

- 6-tråders elektrisk strekkgjerde
- Utbedret (oppgradert) nettinggjerde

14

Det som skiller disse gjerdene fra andre gjerder er særlig spenningen og dimensjoner på materialet. Rovdyravvisende gjerder må ha en spenning på minimum 4,5 KV. For at disse gjerdene skal være så sikre som mulig må spenningen være høy nok. Det er viktig at den nederste strømførende tråden ikke er for høyt over bakken, samtidig som de andre trådene har riktig avstanden til hverandre og annet metall.

For praktisk informasjon om rovdyravvisende gjerder, se gjeldende [standard](#) for oppføring og vedlikehold av rovdyravvisende elektriske gjerder.

Det er Statsforvalterens oppgave å kontrollere rovdyravvisende gjerder etter ferdigstillelse. Vi ser at det ofte er noen kritisk feil som går igjen:

- For stor avstand fra nederste strømførende tråd og bakken.
NB! Denne avstanden skal ikke overstige 20 cm
- For stor avstand mellom de strømførende trådene (gjelder 6-tråders strekkgjerde)
- For lav spenning på gjerdet
- Underdimensjonert materiale – dette fører til mye vedlikehold og det dukker fort opp kritiske feil

På vei til ferskt gras.
Foto: Statsforvalteren

Hva gjør du når rovvilt tar husdyr?

Hva gjør du når du finner skadde husdyr, kadaver eller rester av kadaver eller har mistanke om tap av husdyr til fredet rovvilt?

1. Meld fra til en av rowiltkontaktene i Statens naturoppsyn (SNO) (kontaktliste bak i brosjyren) umiddelbart og uansett tilstand på husdyret. Følg videre beskjed.
2. Skaff deg oversikt over antall beitedyr i området. La eventuelle kadaver ligge mest mulig urørt, men dekk gjerne til med plast eller tett materiale.
3. Dokumenter funn med bilder. Vær forsiktig så du ikke fjerner spor og andre mulige sportegn ved funnstedet.
4. Merk stedet slik at det er enkelt for deg og andre å finne igjen lokaliteten. Bruk gjerne GPS.
5. Se etter aktivitet fra åtselugl for å finne flere mulige kadaver.
6. Ring beredskapstelefonen for norskekadaverhunder.no, mobil 913 43 554, dersom du vurderer å bruke hund til ettersøk.
7. Husk å varsle Biosirk (kadaverbil) om selvdøde/avlivede småfe over 18 måneder, uansett dødsårsak, jf. Mattilsynet.
8. Alle har plikt til å hjelpe dersom de ser et dyr som er sykt, skadet eller hjelpeløst. Dyreeier har plikt til å sørge for forsvarlig behandling av syke og skadde dyr og eventuell avlaving om det er nødvendig.

Foto: JLK Foto

Akutte skadeforebyggende tiltak

Når det oppstår akutte skadetilfeller og/eller i forbindelse med en pågående skadefelling på fredet rovvilt, kan det være aktuelt sette i verk akutte skadeforebyggende tiltak. Akutte skadeforebyggende tiltak settes i verk for å forhindre skader eller videre skader på beitedyr. Slike tiltak kan igangsettes både på innmark- og utmarksbeiter.

Det skal inngås avtale med Statsforvalteren før det søkes om tilskudd til akutte skadeforebyggende tiltak. Her vil det også bli satt en økonomisk ramme for tilskuddet. Søknaden skal leveres gjennom [elektronisk søknadssenter](#). Akutte skadeforebyggende tiltak skal aller helst gjennomføres i kombinasjon med andre varige tiltak.

Eksempler på akutte forbyggende tiltak:

- **Ekstraordinært tilsyn:** I forbindelse med pågående skadesituasjoner kan det gis tilskudd til ekstraordinært tilsyn i beiteområdet for å avverge skader og kartlegge situasjonen.
- **Forsinket slipp:** Et virkemiddel som kan settes i verk dersom det er stor sannsynlighet for at det kan oppstå skade dersom sauene slippes til vanlig tid ut på utmarksbeite.
- **Tidlig nedsanking:** Et virkemiddel som kan settes i verk dersom det er stor sannsynlighet for at det kan oppstå skade dersom sauene blir værende på utmarksbeite.
- **Beredskapsbeiter:** Samle alle dyrene til et beite gjerdet inn med rovdryavisende elektrisk gjerde (kan kombineres med ekstraordinært tilsyn).

Ta kontakt med Statsforvalteren på beredskapstelefon **971 35 265**

Satser for akutte beredskapstiltak:

- Godtgjøring i forbindelse med skadefellingsforsøk – inntil 1600 kr per deltaker per døgn eller 215 kr per time, jf. [rowiltforskriften](#)
- Godtgjøring ved ekstraordinært tilsyn for beitelag/husdyreiere – 215 kr per time
- Forsinket slipp/tidlig nedsanking – 7 kr per dyr per døgn, jf. [FKT-forskriften](#)
- Avtalt hjemmebeite – 8 kr per dyr per døgn, jf. [FKT-forskriften](#)

Hva er lisensfelling, skadefelling og kvotejakt?

Begreper som lisensfelling, kvotejakt og skadefelling brukes ofte i forvaltningen av rowilt. Siden dagens rowiltbestander reguleres gjennom felling og jakt, er det viktig å kunne skille mellom disse begrepene.

18

Lisensfelling og kvotejakt

Lisensfelling er ikke ordinær jakt, men felling av et bestemt antall individer som er bestemt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 og rowiltforskriften § 10. Lisensfelling brukes som virkemiddel for å regulere bestanden av rowilt som ulv, bjørn og jerv. Lisensfelling skal avverge skade eller ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Kvote for lisensfelling er fastsatt av rowiltnemnda eller annen offentlig myndighet.

For å være lisensjeger kreves følgende:

- jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret (<https://www.brreg.no/jegerregisteret>)
- være fylt 18 år
- ha betalt jegeravgift for inneværende jaktår
- ha overholdt rapporteringsplikten
- ha med personlig lisens under felling/fellingsforsøk
- ha med dokumentasjon på gyldig skyteprøve under felling, hvis du jakter med rifle

Kvotejakt er ordinær jakt som er hjemlet i § 9 i viltloven. Blant de aktuelle rowiltartene er det bare gaupe det kan åpnes for kvotejakt på. Kvote er fastsatt av offentlig myndighet og blir regulert med jakttider.

Jakt- og fellingstider

Rovdyr	Felling	Tid
Ulv	Lisensfelling (utenfor ulvesona) Lisensfelling (innenfor ulvesona)	1. desember til og med 31. mai 1. januar til og med 15. februar
Bjørn	Lisensfelling	21. august til og med 15. oktober
Jerv	Lisensfelling	10. september til og med 15. februar
Gaupe	Kvotejakt	1. februar til og med 31. mars

Skadefelling

19

Hva er skadefelling?

Skadefelling kan brukes når fredet rowilt gjør skade på husdyr eller når det er stor fare for skade. Skadefelling er et virkemiddel som retter seg mot enkeltindivider av rowilt, og er hjemlet i naturmangfoldloven § 18 og rowiltforskriften §§ 8 og 9. Skadefelling skal ikke brukes til å regulere bestanden av rowilt. Før det innvilges en skadefellingstillatelse, skal alle andre mulige tiltak vurderes. Dersom andre skadeforebyggende tiltak ikke er mulig eller ikke vil ha tilfredsstillende effekt, kan skadefellingstillatelse innvilges.

Kvote for betinget skadefelling er fastsatt av rowiltnemnda eller annen offentlig myndighet og gjelder fra og med 1. juni til og med 15. februar. Fra 16. februar til 31. mai er det Miljødirektoratet som har myndighet til å gi skadefelling. Søknad sendes via Statsforvalteren. Dersom rowilt gjør skade på eller dreper husdyr, kan Statsforvalteren av eget tiltak eller etter søknad iverksette skadefelling av fredet rowilt. Statsforvalteren kan gi tillatelse til skadefelling innenfor den kvoten for betinget skadefelling som rowiltnemndene eller Miljødirektoratet har satt. Skadefellingstillatelse kan bare gis dersom det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger ut fra prinsippet om geografisk arealdifferensiert forvaltning.

Hvordan søker du om skadefelling?

Du kan søke muntlig via beredskapstelefonen eller sende den skriftlig per e-post til sfovpost@statsforvalteren.no og sfovrowiltberedskap@statsforvalteren.no.

Ta uansett kontakt via beredskapstelefon **971 35 265**, slik at Statsforvalteren blir varslet så tidlig som mulig.

Dette bør være med i søknaden:

- Hvem søker: Navn, adresse, telefonnummer og e-post
- Hvilket beitelag og beiteområder tilhører du
- Antall husdyr i det aktuelle beiteområdet
- Antall husdyr funnet skadet eller drept av rowilt
- Hvilket rowilt som har gjort skade, og når skaden første ble oppdaget
- Om det er iverksatt forebyggende tiltak for å forhindre videre skade
- Området det søkes skadefelling for – vis gjerne til kart
- Eventuelle utfyllende kommentarer og merknader

Nødverge

Nødverge vil si at eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt, herunder rowilt, når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. I tillegg kan eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, avlive jerv og gaupe når avlivning **må anses nødvendig for å fjerne en umiddelbar og betydelig fare** for skade på bufe, tamrein og gris (jf. Naturmangfoldloven § 17).

Dersom det er rowilt innenfor et rowiltavisende gjerde, kan eiere, eller en som opptrer på vegne av eieren, avlive rowilt når avliving må anses nødvendig for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund. Gjerdet må tilfredsstillende kravene til rowiltavisende gjerde i henhold til gjeldende standard (jf. Naturmangfoldloven § 17 a).

Avliving og forsøk på avlivning skal straks meldes til politiet.

Bruk av hund under skadefelling

Gode hundeevipasjer er viktig for å lykkes med å få tatt ut skadegjørende rowilt. Spesielt gjelder dette i områder der husdyr går på utmarksbeite i skogsterreng. Derfor er det viktig at både hund og hundefører får trent mye på situasjoner med rowilt. Statsforvalteren jobber for å få på plass godt trent hundeevipasjer som er tilgjengelige i beitesesongen. Det er i hovedsak to typer hundeevipasjer som brukes:

1. Hunder i bånd, som skal spore opp rowilt og
2. Hunder som slippes løs i forbindelse med rowiltsituasjoner (løs på drevet halsende hund):
 - Kontakt Statsforvalteren som kan gi dispensasjon fra forbudet om å bruke løs på drevet halsende hund etter ulv
 - Kontakt kommunen for dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsen
 - Kontakt aktuelt beitelag i området for slipp av løs hund i beiteområdet
 - For gaupe, jerv og bjørn er det Miljødirektoratet som har denne myndigheten

I Oslo og Viken er det mest aktuelt å bruke hund i forbindelse med skadefelling av ulv.

Ny hundelov engasjerer

Landbruks- og matdepartementet foreslår endringer i lov av 4. juli 2003 nr. 74 om lov om hundehold. Den nye hundeloven skal etter planen behandles av energi og miljøkomiteen på Stortinget i løpet av våren 2022. Lovutkastet har resultert i over 400 høringsuttalelser.

Fra beitenæringas side er det viktig at loven ikke svekker dyrevelferden for småfe og forkorter tiden på utmarksbeite. Beitenæringa i Oslo og Viken opplever økt bruk av utmarka og flere brudd på båndtvangsbestemmelsene. Dette har ført til flere uønskede møter mellom hund og beitedyr som igjen gir store utfordringer for beitenæringa.

Erstatning når husdyr blir tatt av rovilt

Når det er dokumentert eller er sannsynlig at fredet rovilt har drept eller forårsaket skade på husdyr, har eier etter søknad krav på erstatning for tap og kostnader knyttet til dette.

Husdyreier må straks varsle Statens naturoppsyn (SNO) ved mistanke om rowiltskade ved funn av skadde eller døde husdyr. Dersom dyreeier ikke varsler fra om kadaverfunn der det er mistanke om rowiltskade, kan erstatningen reduseres eller bortfalle helt. Når dyr holdes på utmarksbeite, har dyreeier plikt til å se etter dyrene sine minst en gang i uken. Dersom det er mistanke om økt fare for rowiltangrep, må tilsynet økes slik at skader kan oppdages så tidlig som mulig. Hvis det oppstår akutte skader fra rovilt i dyrebasetningen, anbefales det å ta kontakt med Statsforvalteren slik at vi kan vurdere akutte tiltak for å hindre ytterligere skade, samt økonomisk tilskudd til slike tiltak.

For å ha rett på erstatning, må dyreeier ha rett til produksjonstilskudd etter jordbruksavtalen (så lenge dyreeier ikke er medlem i værring, saueavlslag eller tilsvarende), ha fast bopel i Norge og sende søknad om erstatning via elektronisk søknadssenter innen fristen 1. november.

For hund som er drept eller skadet av rovilt, gjelder egne søknadsregler ved erstatning. Kontakt Statsforvalteren for videre oppfølging ved tap eller skade på hund.

22

Slik søker du om erstatning:

- Send inn søknad via <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no> innen 1. november. Dersom du ikke kan søke elektronisk, må du kontakte Statsforvalteren eller kommunens landbrukskontor før 1. november.
- Legg ved kart som viser hvilket beiteområde dyrene dine bruker. Send med tilsynslogg.
- Gi informasjon om besetningsdata på individnivå, herunder data over tapt og skadde dyr. Oppgi korrekt sone for distriktstilskudd, da denne er bestemmende for riktig erstatningsberegning.
- Fordel tapet på den/de rowiltarten(e) du mener har tatt husdyrene dine.

Beitedyr i Oslo og Viken

Det er store forskjeller i antall beitedyr og utnyttelsen av utmarksbeiter i regionen. Buskerud har flest beitedyr.

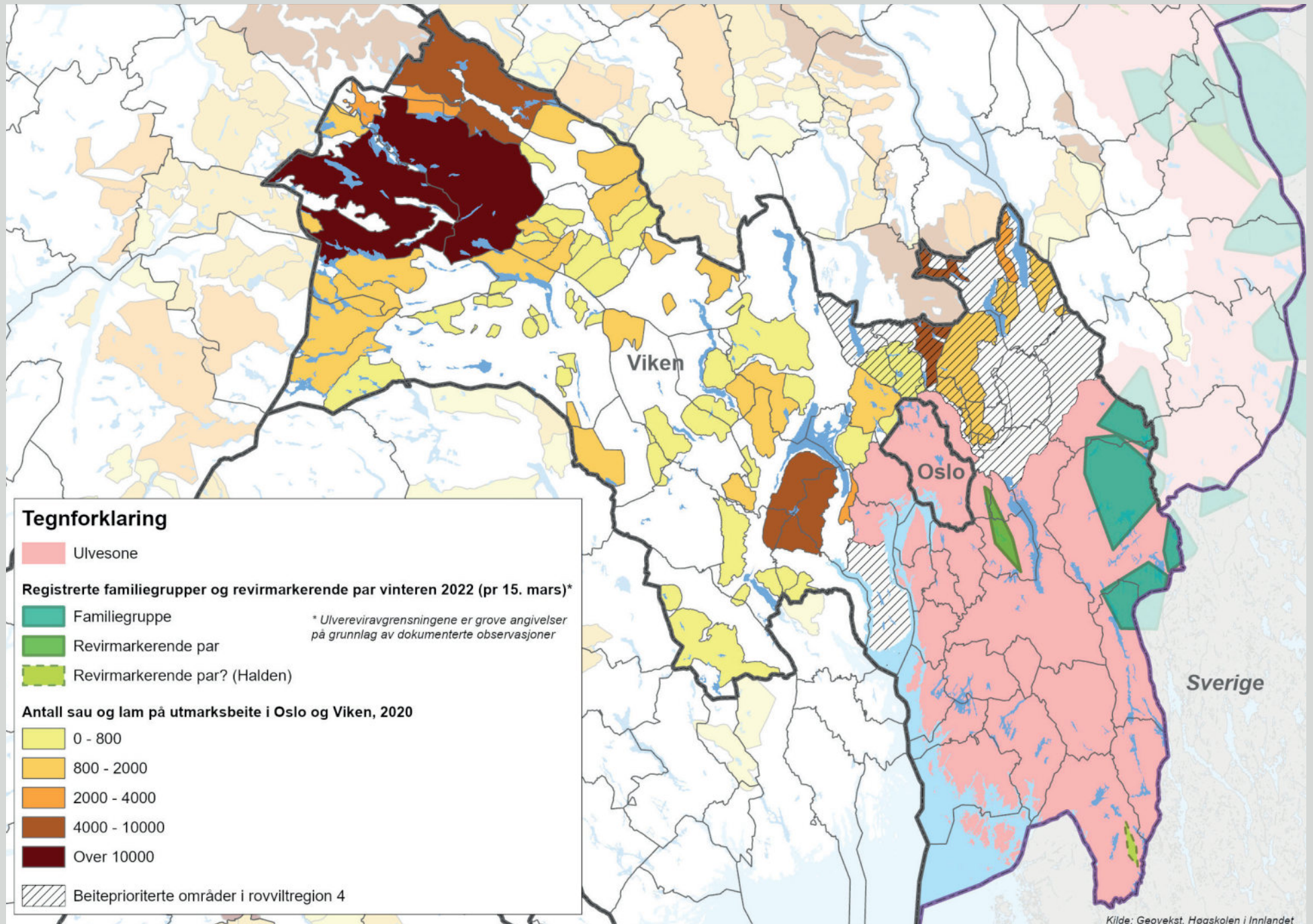
Beiteprioriterte områder

Både Buskerud og Akershus har lange tradisjoner med organisert utmarksbeiting for sau og storfe. Beitedyr slippes fritt på fjellbeiter nordvest i Viken, på skogs- og blandingsbeiter i øvrige deler av Buskerud og i beiteprioriterte områder i lavlandet.

Organiseringsgraden varierer mellom de ulike områdene, men ligger rundt 90 % for sau og 50 % for storfe. Innenfor denne ordningen ble det i fjor sluppet om lag 96 000 sauer og 9 000 storfe på utmarksbeiter fra 41 registrerte beite- og sankelag i Oslo og Viken.

For å hindre tap av sau på rowiltutsatte skogsbeiter i lavlandet i Buskerud, blir det årlig flyttet i underkant av 5 000 sauer til fjellbeiter i kommunene Ål, Hol og Hemsedal hvor faste gjeterer har tilsynsansvar hele beitesesongen. Tilsyn med beitedyr på utmarksbeite organiseres ellers på beitelagsnivå. Mange beitebrukere har også tilsyn gjennom elektronisk overvåkingsutstyr. Akershus har ca. 2 000 radiobjeller i bruk og Buskerud har noen flere. Innenfor ulvesonen i Østfold og deler av Akershus slippes det kun unntaksvis beitedyr fritt på utmarksbeite. I ulvesonen går beitedyra inngjerdet på innmarksbeiter, ofte i kombinasjon med mindre skogarealer/raviner eller på øybeiter.

23

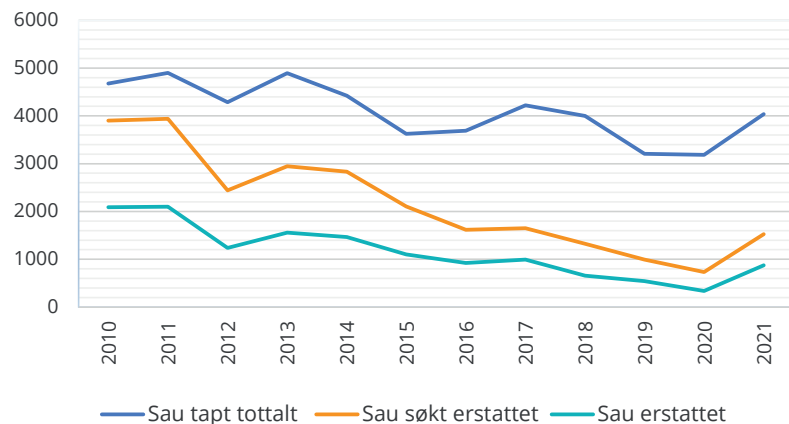
Høyere tap av beitedyr til fredet rovvilt i 2021

Beitesesongen 2021 var, i motsetning til de to foregående årene, en beitesesong med flere skadesituasjoner og høyere tap av beitedyr til fredet rovvilt. Samlet tapsprosent for voksne sauer og lam, inkludert alle tapsårsaker, var 4,2 prosent. Tapene varierer mye mellom beiteområder og besetninger.

I Oslo og Viken ble det for beitesesongen 2021 søkt om erstatning for totalt 1 525 sau tatt av fredet rovvilt, fordelt på 298 voksne dyr og 1 227 lam. Statsforvalteren mottok i alt 59 søknader om erstatning. Dette var en økning i antall sau søkt erstattet på ca. 40 prosent sammenlignet med 2020. Av de omsøkte dyrene ble 874 erstattet, hvorav 142 voksne dyr og 732 lam. Gaupe var den største skadegjøreren i 2021 og utgjorde 50,7 prosent av de tapte beitedyrene som ble erstattet som tapt til fredet rovvilt i Viken, tett etterfulgt av ulv med 43,1 prosent. Kongeørn står for 6,2 prosent.

Enkelte områder utenfor ulvesonen hadde store tap til ulv. I Eidsvoll ble det gjennomført flere skadefellingsforsøk og det ble gitt midler til akutte skadeforebyggende tiltak. Samlet ble det totalt erstattet 34 sau og 299 lam til ulv i Eidsvoll, Stange og Nord-Odal.

Halveis inn i beitesesongen ble det dokumentert skader til ulv i kommunene Flå og Nesbyen. Det ble innvilget skadefellingstillatelse og gitt tilskudd til akutte skadeforebyggende tiltak. Totalt ble det erstattet 165 sau som tapt til fredet rovvilt i dette området.

Figuren viser antall sau tapt totalt, sau søkt erstattet og sau erstattet til fredet rovvilt i perioden 2010-2021 i Oslo og Viken.

Sauer under grantak.
Foto: Statsforvalteren

Informasjon fra Mattilsynet

Dyrevelferd på beite

Mattilsynet er opptatt av at husdyr skal ha trygge forhold på utmarksbeite, uten vesentlig risiko for sykdom eller skader. Beiting er et dyrevelferdsmessig gode. Det er dyreeiers ansvar å sikre sine dyr mot unødige påkjenninger, men også landbruks- og rowiltforvaltningen har et ansvar for at intensjonen i dyrevelferdsloven kan oppfylles. Mattilsynet samarbeider tett med Statsforvalteren og andre aktører for å forebygge skader forårsaket av fredet rowilt. Fredet rowilt utgjør en betydelig dyrevelferdsrisiko i mange områder. Mattilsynet forventer at nødvendige tiltak som eksempelvis økt tilsyn og tillatelse til skadefelling gis når faresituasjoner oppstår.

Husk krav til dokumentasjon - dyreholdjournal

Dyreeier skal ha oppdaterte skriftlige registreringer gjennom beitesesongen, som for resten av året. I dyreholdjournalen skal det stå opplysninger om merking, antall dyr sluppet på beite, døde dyr inkludert sannsynlig dødsårsak, helsetilstand, når dyr flyttes og hvis det skjer noe spesielt. Disse opplysningene er det som kalles dyreholdjournal. Tilsyn med dyr på beite skal loggføres, f.eks. i en notatbok, med informasjon om tidspunkt, antall dyr, syke og skadde dyr osv.

Mattilsynet kan vedta nedsanking eller samling av dyr

Dyreeier er ansvarlig for sine beitedyr. I spesielle situasjoner kan Mattilsynet fatte vedtak om forsinket beiteslipp, samling av dyr og tidlig nedsanking fra beite. Dyreeier kan da ha rett til en kompensasjon for å dekke ekstrakostnader.

Overvåking av skrapesjuka hos småfe og kugalskap (BSE hos storfe)

Det skal varsles til Biosirk (kadaverbil) om selvdøde/avlivede småfe over 18 måneder, uansett dødsårsak. Dette gjelder også småfe som dør i utmark og som leveres til kadaverbil. Vi minner om at kadavrene må tildekkes før henting, gjerne med presenning eller lignende som hindrer åtseldyr.

Viktig med robuste dyr på beite

God helse: Kun friske og beitedyktige dyr skal slippes på beite. Søyer og lam skal være i god kondisjon.

Veiling ved slipp: Det anbefales å veie lammene ved beiteslipp for å sikre et forsvarlig slipp og kunne ha en god oppfølging av tilvekst i sesongen. Dette vil også være en viktig dokumentasjon å henvise til ved tap på beite.

Beredskapsplan: Vi anbefaler at beitelag og enkeltbrukere har en beredskapsplan til bruk ved akutte tapshendelser, med blant annet varslingsrutiner, beskrivelse av aktuelle tiltak og skisserte beredskapsarealer. Mattilsynet bidrar gjerne med veiledning på dette.

Sankerutiner: Det er viktig at dyrene er sanket ned tidlig nok, både med tanke på fôr, risiko for tap til rowilt og før ventende frost.

28

29

Aktuelt regelverk for småfe innenfor Mattilsynets felt

- Forskrift om velferd for småfe
- Forskrift om merking, registrering mv. av småfe
- Dyrehelseforskriften

Meld fra til Mattilsynet ved akutte hendelser og store tap av beitedyr til rowilt

Felles sentralbord: 22 40 00 00

www.mattilsynet.no menyvalg: «kontakt oss», eller ta kontakt direkte med vårt lokale kontorsted.

Rovviltkontakter

Statens naturoppsyn (SNO) har rowiltkontakter i hele Oslo og Viken. Rowiltkontaktene utfører skadedokumentasjon ved mistanke om rowiltskade på bufe/tamrein/hund og kontroll av meldinger om spor og spor tegn etter rowilt.

NB! Rowiltkontaktens dokumentasjon av skader er det viktigste grunnlaget for å vurdere om det skal gis skadefelling og for seinere vurdering av eventuelle søknader om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rowilt.

Du bør melde alle observasjoner, spor og spor tegn til rowiltkontakt i SNO så raskt som mulig. Det er også mulig å rapportere direkte på www.skandobs.no.

Kontakt Statens naturoppsyn:

Sentralbord: 73 58 05 00
www.naturoppsyn.no

SNO dokumenterer ulvedrept sau i Enebakk kommune.
Foto: Statsforvalteren

30

Navn	Mobil	Ansvarsområde
Rovviltkontakter i Oslo og Viken		
Rune Aanderaa	900 89 284	Asker, Bærum, Oslo-Nordmarka
Jon Petter Bergsrud	958 93 701	Gran, Brandbu, Jevnaker, Lunner og Nittedal
Morten Mikalsen	932 40 870	Indre Østfold, Marker, Aremark, Skiptvet og Rakkestad
Hans Petter Klokkerengen	915 99 040	Romerike
Carl Randin Klokkerengen	952 00 653	Romerike
Halvor Jødahl	958 88 197	Aurskog Høland, Lillestrøm, Nes, Lørenskog og Rælingen
Glenn Storbråten	994 23 110	Follo, Østmarka, Indre Østfold, Våler, Skiptvet, Moss og Råde
Remi Andre Kopperud	905 33 118	Halden, Aremark, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Rakkestad
Harry Granli	907 67 334	Gol og Hemsedal
Jarle Foss	971 99 362	Ringerike, Krødsherad, Modum og Hole
Neri Horntvedt Thorsen	994 44 509	Drammen og Lier
Runar Tufto	901 77 702	Ål og Hol
Kåre Peder Rasmushaugen	414 20 819	Nesbyen og Flå
Tom Ivar Stepien	952 44 489	Kongsberg, Øvre Eiker og Flesberg
Dag Utklev	908 68 790	Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal

Dersom du ikke får svar hos rowiltkontakten i din kommune, ta kontakt med regionalt rowiltansvarlig.

31

Beitelagene

De registrerte utmarksbeitelagene i Oslo og Viken registrerer hvert år antall dyr som slippes og sankes. Dette gir nyttig statistikk over utviklingen i bruken av utmarksressursene og variasjoner i slipp og tap fra år til år.

Beitelag	Mobil	Kontaktperson
Region 4		
Asker og Bærum Saubeitelag SA	915 77 904	Johan L. Persbråten
Eidsvoll Sankelag SA	913 79 091	Audun Knutsen
Feiring Beitelag	981 81 210	Torkild Wangen
Gjerdrum Sankelag	906 85 103	Ragnar Hennum
Hurdal Beitelag	466 27 584	Helene Vestreng
Hvaler Beitelag SA	951 24 265	Hans Herman Utgård
Lunner Beitelag	995 08 641	Eirik Almqvist
Lunner og Jevnaker Saubeitelag	913 27 852	Hans Kristian Skau
Nannestad Beitelag SA	924 38 102	Ole David Aas
Nannestad Sankelag SA	952 42 419	David N. Eik
Nordmarka Beitelag	970 89 684	Trond Henriksen
Romerikssletta Beitelag SA	971 28 563	Eline S. Oserud
Rosholmen og Kusand Beitelag	992 64 224	Martin Raasok Killingmo
Smaalenene Beitelag SA	909 80 800	Arild Moe
Søndre Akershus Sau og Geit	928 12 408	Jon Skretting
Akershus Sau og Geit	975 92 748	Stein Bentstuen
Østfold Sau og Geit	951 19 982	Arild Johan Johansen

32

Beitelag	Mobil	Kontaktperson
Region 2		
Eggedal Beitelag	926 27 914	Stein Tore Aalien
Finnemarka Beitelag SA	905 25 218	Knut Birkeland
O H Sando (Flæfjelldrifta)	900 12 110	Olav Haakon Sando
Flå Sankelag SA	412 59 427	Gunder G. Trommald
Foreningen Nes Sankelag	924 66 493	Tove Solheim
Fødalsdrifta Beitelag SA	472 94 097	Torkel Høgset
Geitvassdalen Beitelag	950 80 210	Tone E. Bjørnsrud
Gol Beitelag SA	458 12 299	Asle B. Bråtlien
Gruveåsen Beite- og tilsynslag	908 23 911	August Skuterud
Hemsedal Sankelag	924 29 945	Olav Wollebæk Veslestølen
Hol Sankelag	911 23 678	Jon Øen
Holleia Beitelag	984 15 392	Espen Krogstad
Horga Beitelag BA	469 04 432	Morten Narumssagen
Iungsdalen Fjellbeitelag	909 82 666	Steinar Hagen
Lågaros Beitelag	911 90 253	Gjermund Otterholt
Lågliberget Beitelag	416 00 230	Øyvind Brandsgård
Nore Sankelag	932 10 995	May Britt Halland
Nykirke Beitelag	476 03 734	Hans Johan Kopland
Ringerike og Hole Beitelag SA	452 21 724	Guro Johnsrud
Rollag Beitelag	414 58 638	Steinar Staaland
Råenskogen Beitelag SA	920 32 129	Helge N. Rivrud
Sandsvær/Kongsberg Beitelag	932 37 040	Lars Hvaale Fretland
Sirikjerke Beitelag SA	997 32 725	Ole Kittil Næss
Skurdalen og Dagali Sankelag	980 89 048	Aslak Geir Skurdal
Tunhovd Sanke og Beitelag SA	913 63 647	Hallgeir Lislegård
Uvdal Sankelag	970 93 407	Eirik Bø
Vestmarka Beitedriftslag SA	932 95 511	Anders Baumann
Vestsiden Beitelag BA	452 05 805	Ole Halvor Lyngås
Ørpen-Redalen Beitelag SA	959 16 902	Guro Emilie Riis Andersen
Øvre Uvdal Beitelag	481 52 088	Britt Karin Flaata
Ål Sankelag	950 37 743	Torstein Myking
Buskerud sau og geit	414 20 811	Gerd Jorde

33

Kontaktinformasjon

Navn	Tlf./mobil	Ansvarsområde/fylke/kommune
Statsforvalteren i Oslo og Viken		
Christian Hillman	22 00 36 35	Klima- og miljøvernnavdelingen
Asle Stokkereit	22 0 0 36 68	Klima- og miljøvernnavdelingen
Sigurd Bakken	22 00 36 86	Klima- og miljøvernnavdelingen
Olav Thøger Haaverstad	32 26 68 28	Klima- og miljøvernnavdelingen
Even Knutsen	32 26 68 17	Klima- og miljøvernnavdelingen
Åsmund Fjellbakk	69 24 71 07	Klima- og miljøvernnavdelingen
Ellen Lien	22 00 36 62	Klima- og miljøvernnavdelingen
Jonny Storbråten	22 00 37 35	Landbruksavdelingen
Marit Surlien Hoen	32 26 67 16	Landbruksavdelingen
Otto Galleberg	32 26 67 18	Landbruksavdelingen
Rovviltnemndene. Kan også kontaktes via sekretariatet: fmoachi@statsforvalteren.no (region 4) og fmbuevk@statsforvalteren.no (region 2)		
Lise H. Rebbestad (leder)	970 24 192	Rovviltnemnda region 4
Pågående lederskifte		Rovviltnemnda region 2
Statens naturoppsyn (SNO)		
Ida Glemminge	996 26 836	Rovviltansvarlig i region 4
Espen Marker	975 70 975	Rovviltansvarlig i region 2
Mattilsynet		
Kjetil Hamnes	22 77 85 11 957 03 096	Ansvarlig region 4
Britt H. V. Lindheim	22 77 92 34 913 40 709	Ansvarlig region 2
Mattilsynet	22 40 00 00	Akutte hendelser
Kadaverhunder		
Norske Kadaverhunder	913 43 554	Godkjente hundeevipasjer

Statsforvalterens beredskapstelefon

Varsling om akutte hendelser som gjelder rowilt:

Mobil 971 35 265

Henvendelser som krever saksbehandling, som søknader om skadefelling, sendes også til oss på e-post til følgende to adresser:

sfovrowiltberedskap@statsforvalteren.no og
sfovpost@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Postadresse:

Postboks 325, 1502 Moss

Postmottak

sfovp@statsforvalteren.no

www.statsforvalteren.no/ov

Telefon:

69 24 70 00

Beredskapstelefon rowilt:

971 35 265